

согласованный с Постоянным представительством Советского Союза. В «выводах» В. С. Колбасин подчеркнул «большие возможности для усиления активного участия БССР в деятельности ЮНЕСКО».

Главными задачами Комиссии Белорусской ССР по делам ЮНЕСКО были представление правительству республики предложений по различным вопросам, относящимся к организации, популяризации программы и целей ЮНЕСКО, участие в осуществлении различных разделов программы и поддержание связи с Секретариатом, а также с Комиссиями по делам ЮНЕСКО других государств-членов. Комиссия сотрудничала с правительственными органами республики, принимавшими участие в деятельности ЮНЕСКО; эти органы, со своей стороны, проводили регулярные консультации с Комиссией. Заседания Комиссии проводились «по мере необходимости». Она принимала участие в праздновании Дня прав человека, регулярно предоставляла Секретариату ЮНЕСКО информацию и статистические данные, касающиеся культурной жизни республики. Создание Комиссии БССР по делам ЮНЕСКО способствовало активизации участия республики в этой международной организации.

АДНОСІНЫ ПАМІЖ БЕЛАРУССЮ І ЕЎРАПЕЙСКИМ САЮЗАМ У 2011—2012 гг.

Снапкоўскі У. Е., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

У адзначаны гадавы перыяд (красавік 2011 — красавік 2012 гг.) адносіны паміж Рэспублікай Беларусь і ЕС заставаліся напружанымі, адчуваючы на сябе драматычныя вынікі снежаньскіх падзей 2010 г. у Мінску. Пасля вынясення першых судовых прыгавораў па справах аб беспарадках у Мінску Савет міністраў замежных спраў ЕС 23 сакавіка 2011 г. пашырыў спіс беларускіх чыноўнікаў, якім быў забаронены ўезд на тэрыторыю краін ЕС і актывы якіх на яго тэрыторыі павінны быць замарожаны, уключыўшы ў яго дадаткова яшчэ 12 асобаў і 29 прадпрыемстваў. Па стану на 1 ліпеня 2012 г. у спіс уваходзіла 243 асобы і 32 кампаніі. Беларускі бок адзначаў бесперспектыўнасць палітыкі санкцый і прыняў меры ў адказ на санкцыі, падрыхтаваўшы свой спіс асоб, якім быў забаронены ўезд на тэрыторыю Беларусі. Рэзалюцыя Еўрапарламента ад 12 мая 2011 г. заклікала Еўрапейскую камісію і Савет ЕС «пашырыць абмежавальныя меры супраць беларускага рэжыму, уключаючы ўвядзенне мэтавых эканамічных санкцый, у прыватнасці супраць дзяржаўных прадпрыемстваў».

Беларусь аптымістычна ацэньвала перспектывы свайго ўдзелу ва «Усходнім партнёрстве», разглядаючы яго як цікавую і канструктыўную праграму, якую трэба накіраваць на стварэнне адзінай з Еўропай інфраструктуры ў сферах энергетычнага супрацоўніцтва, транспарту, гандлю. Аднак пасля заснавання Еўранесту танальнасць выказванняў беларускіх афіцыйных асобаў змянілася. 5 мая 2011 г. Прэзідыум Савета Рэспублікі і Савет Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь прынялі сумесную заяву, дзе гаварылася, што беларускі парламент лічыць парламенцкую структуру «Ўсходняга партнёрства» «інструментам палітычнага ціску» і «не лічыць сябе абавязаным улічваць ці прымаць да ўвагі яе пазіцыю».

Вельмі выразна супярэчнасці Беларусі з ЕС праявіліся пры правядзенні саміту «Усходняга партнёрства» у Варшаве 29—30 верасня 2011 г. Кіраўніцтва беларускай дэлегацыяй у рангу пасла Беларусі ў Польшчы было расцэнена арганізатарам міжнароднага форуму як парушэнне дыпламатычнага этыкету. Вынікам разыходжанняў стала адмова беларускага боку ад удзелу ў саміце. У заяве беларускага МЗС гаварылася, што сваімі дзеяннямі арганізатары саміта наносзяць шкоду дэзядольнасці гэтай рэгіянальнай ініцыятывы, а рэзшэнні саміта, закрануючы інтарэсы Беларусі і прынятыя без яе згоды, з'яўляюцца нелігітымнымі. Саміт Усходняга партнёрства прыняў Дэкларацыю па Беларусі, у якой пацверджаны ўмовы для вяртання да дыялогу з Мінскам, перш

за ўсё вызваленне і рэабілітацыя палітычных зняволеных. Выніковая сумесная Дэкларацыя, аднак, абышлася без крытыкі беларускіх улад, супраць чаго выступілі іншыя пяць партнёрскіх краін — Украіна, Малдова, Арменія, Азербайджан і Грузія.

У другой палове 2011 г. у сувязі са старшынствам Польшчы ў ЕС Варшава рабіла шмат намаганняў, каб беларускае пытанне было ў цэнтры ўвагі ЕС, а таксама старалася падтрымліваць актыўны дыялог з грамадзянскай супольнасцю Беларусі. Аднак афіцыйны Мінск негатыўна аданіў паўгадавы перыяд польскага старшынства, як і ў цэлым развіццё адносін паміж Беларуссю і ЕС. Вясной і летам была вызвалена большая частка зняволеных, хаця за кратамі заставаліся два кандыдата ў прэзідэнты (Андзей Саннікаў і Дзмітрый Бандарэнка былі вызвалены 15 красавіка 2012 г.) і іншыя актыўныя дзеячы грамадскага руху і апазіцыі. Не ўступілі ў сілу пагадненні аб малым прагранічным руху Беларусі з Літвой і Польшчай. Пытанне аб спрашчэнні візавага рэжыму было адкладзена ў доўгі яшчк.

Беларуска-еўрапейскія адносіны яшчэ больш накаліліся ў першыя месяцы 2012 г. ЕС перайшоў 27 лютага Рубікон, уключыўшы ў спіс невяязных прадстаўнікоў беларускага бізнесу (12 чалавек і 29 кампаній). На наступны дзень беларускія ўлады рэкамендавалі глеву Прадстаўніцтва ЕС у Беларусі М. Мора і паслу Польшчы ў Беларусі Л. Шарэпку «выехаць у свае сталіцы для кансультацый, каб давесці свайму кіраўніцтву цвёрдую пазіцыю беларускага боку аб непрымальнасці даўлення і санкцый». Адпаведна ў Мінск для кансультацый былі адкліканы пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ЕС А. Еўдзюк і пасол Беларусі ў Польшчы В. Гайсёнак. Еўрасаюз назваў дзеянні беларускага боку «варожымі актамі» і ў адказ адклікаў ўсіх паслоў краін — членаў ЕС для кансультацый, якія пакінулі Мінск у ноч на 1 сакавіка. Становішча крыху нармалізавалася ў красавіку, калі паслы ЕС вярнуліся ў Мінск.

29 сакавіка 2012 г. Еўрапейскі парламент прыняў чарговую рэзалюцыю па Беларусі. Яна асуджала пагаршэнне сітуацыі ў краіне ў галіне правоў чалавека і фундаментальных свабод, адсутнасць глыбокіх дэмакратычных і эканамічных рэформ, рэпрэсіі адносна «апанентаў рэжыму ў Мінску». Еўрапарламент заклікаў Савет міністраў ЕС надалей уязваць сітуацыю з правамі чалавека з выкарыстаннем абмежавальных мер, у тым ліку кропковых эканамічных санкцый. Еўрадэпутаты адзначылі, што сумеснае рашэнне краін ЕС адклікаць сваіх паслоў з Беларусі прадэманстравала правал спробаў беларускіх улад падзяліць Еўрасаюз у сувязі з яго рашэннем аб санкцыях. Рэзалюцыя выказвалася за тое, каб ЕС «рашуча падтрымліваў цеснае ўзаемадзеянне» з прадстаўнікамі «грамадзянскай супольнасці і дэмакратычнай апазіцыяй у Беларусі, а таксама «дэмакратычныя намаганні беларускага народа».

Можна прадбачыць, што ў бліжэйшыя часы пытанне нармалізацыі беларуска-еўрапейскіх адносін не будзе прыярытэтным на парадку дня знешняй палітыкі Беларусі і агульнай знешняй палітыкі ЕС. Аднак раней ці пазней да яго прыйдзеца падступіцца. І тут будзе важна, з якімі аргументамі бакі будуць гатовыя сесці за стол перагавораў.

МЕСТО США В СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ

Тихомиров А. В., Белорусский государственный университет

В условиях разрушения Ялтинско-Потсдамской системы международных отношений США остались единственной сверхдержавой, способной определять основные тенденции мирового развития и осуществлять политику в глобальном масштабе.

Несмотря на кризисные явления в экономике, которые проявились в последние годы (в 2007—2009 гг. экономические потери США составили около 17 трлн дол. США), а также на наличие существенного внешнеторгового дисбаланса (в 2011 г. США экспортировали товаров на 1,5 трлн дол. США, импортировали — на 2,2 трлн дол. США) и